

504. 888

**10 LAT DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA
POLSKO - AMERYKAŃSKIEGO**

227 G (438:73) (1014)

**10 YEARS OF THE ACTIVITY OF THE
POLISH AMERICAN SOCIETY**

SP. 828

193167

Działalność Towarzystwa Polsko-Amerykańskiego w Warszawie w latach 1919-1929.

Więź pomiędzy Polską, a Stanami Zjednoczonymi Ameryki została zadzierzgnięta na polach bitew o niepodległość narodu amerykańskiego w połowie XVIII wieku. Tadeusz Kościuszko, Kazimierz Pułaski, Maciej Rogowski i wielu innych pośpie-szyło na pierwszy zew walki o wolność i to przy-mierze duchowe zostało przypieczętowane heroicz-nym zgonem „polskiego ambasadora krwi”— Kazi-mierza Pułaskiego. W przeciągu następnych 150 lat Stany Zjednoczone stanowiły azylum dla poli-tycznej emigracji polskiej po powstaniach 1831, 1848, 1863 r. i wszyscy polscy przybysze spotykali się w Ameryce z gościnnie wyciągniętą dłonią przyjaź-ni, pamiętającą o braterstwie wolności, zawartem pod sztandarami Washingtona.

Pod koniec wieku XIX rozpoczyna się maso-wa emigracja do Stanów Zjednoczonych. Emigracja ta miała doniosłe znaczenie dla życia ekonomicz-nego ówczesnej Polski, gnębionej przez trzech za-borców i nie posiadającej dostatecznego pola za-robkowania dla tysięcy małorolnych i bezrobotnych. Liczne rzesze proletariatu polskiego wyemigrowały

do Ameryki, osiągając do dnia dzisiejszego pokąźną cyfrę około 4 milionów Polaków. Ta masa obywateli amerykańskich pochodzenia polskiego sprawiła, że w chwili wybuchu wojny światowej Stany Zjednoczone poczuły się istotnie zainteresowane sprawą polską, jako żywotną dla wielkiej liczby ich obywateli. Słynny punkt 13 wiekopomnej deklaracji prezydenta Woodrow'a Wilsona, głoszący zasadę zjednoczonej Polski niepodległej z dostępem do morza, stał się punktem zwrotnym w traktowaniu sprawy polskiej przez mocarstwa światowe. Armja gen. Hallera, złożona w znacznej części z Polaków amerykańskich i korzystająca z poparcia rządu amerykańskiego, była pierwszą widomą oznaką tworzenia się państwowości polskiej.

Powstanie państwa polskiego, borykającego się z najcięższymi warunkami głodu, bezrobocia, tyfusu, bolszewizmu — wywołało w Stanach Zjednoczonych odruch pomocy, czego wyrazem była akcja ratunkowa Herberta Hoover'a, której zawdzięczać należy ocalenie setek tysięcy dzieci polskich od śmierci głodowej.

Stosunki polsko-amerykańskie posiadały już tak bogatą tradycję, że w r. 1919 nasunęła się siłą rzeczy potrzeba stworzenia instytucji, któraby scentralizowała dotychczasowe formy współżycia obydwu narodów. W poczuciu tej konieczności w dniu 1 października 1919 r. zostało zawiązane Towarzystwo Polsko-Amerykańskie, które postawiło sobie za zadanie: „Dążyć do nawiązania ścisłej łączności kulturalnej pomiędzy Polską, a Stanami Zjednoczonymi Ameryki”. Towarzystwo początkowo

zajmowało się również i działalnością ekonomiczną, lecz w dniu 15 stycznia 1921 r. wyłoniło Polsko-Amerykańską Izbę Handlową, [mającą na celu nawiązanie łączności handlowej i gospodarczej między obydwoma krajami.

Jedną ze wstępnych akcji Towarzystwa było zorganizowanie Komitetu Budowy Pomnika Wdzięczności dla Ameryki, a to w celu zamanifestowania uczuć Polski dla akcji ratowniczej Hoovera. Komitet ten pod honorowem przewodnictwem marsz. Trąpczyńskiego, pod kierownictwem p. Stefana Szumańskiego — przeprowadził zbiórkę na budowę pomnika, która pozwoliła na uroczyste odsłonięcie go w dniu 29 października 1922 r. Pieniądze na ten cel złożyły głównie szerokie rzesze działwy szkolnej i żołnierzy polskich. Pomnik pomysłu rzeźbiarza Ksawerego Dunikowskiego i architekty Zdzisława Kalinowskiego stanął w ogródku na Krakowskim Przedmieściu który otrzymał miano „im. H. Hoovera”. W uroczystości odsłonięcia pomnika wziął udział poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Stanów Zjednoczonych w Warszawie p. Hugh Gibson, oraz najwyżsi dostojnicy państwowi. Odsłonięcie poprzedziło solenne [nabożeństwo w Katedrze celebrowane przez J. E. ks. kard. A. Kakowskiego, wieczorem zaś odbyło się galowe przedstawienie w Teatrze Wielkim. Z okazji tej wysłano listy z wyrazami hołdu do prezydenta Hardinga, H. Hoovera i H. Gibsona.

Z innych większych działań Towarzystwa należy wymienić urządzenie w r. 1924 wystawy p. n. „Kościuszko w Ameryce” w pałacu Staszycy w Warszawie. Wystawa ta zgromadziła obrazy, sztychy historyczne, dokumenty, polonica w Ameryce i t. p., skolekcjonowane przez dr. Aleksandra Kahanowicza

z Brooklyn'u. W ciągu sześciu tygodni wystawę zwiedziło około 12.000 osób, w tem Prezydent Rzeczypospolitej Stanisław Wojciechowski, ministrowie z premierem Skrzyńskim na czele, poseł amerykański Pearson etc. Wystawa ta przyczyniła się znacznie do poznania roli Polaków w Stanach Zjednoczonych.

W r. 1926 Towarzystwo, wspólnie z Izłą, przeprowadziło organizację wielkiego obchodu 150-lecia Niepodległości Stanów Zjednoczonych. Obchód ten stał się wielką manifestacją uczuć narodu polskiego do bratniej republiki zaoceanicznej. Specjalnie sformowany Centralny Komitet Obchodu zebrał 20.000 arkuszy z przeszło 5 milionami podpisów obywateli polskich z Panem Prezydentem Rzeczypospolitej, rządem i ciałami ustawodawczymi na czele — pod „adresem” przyjaźni do Stanów Zjednoczonych. Młodzież szkół powszechnych, średnich i wyższych, organizacje społeczne i zawodowe, instytucje kulturalne, przemysłowe, handlowe—wszyscy przyłączyli się do aktu życzeń całego narodu. Arkusze z podpisami zostały złożone w 113 tek ozdobionych przez najwybitniejszych artystów polskich tej miary, jak Skoczylas, Czaykowski i inni. Oprawę pomysłu prof. Jastrzębowskiego wykonał prof. Bonawentura Lenart. „Adres” ten został zawieszony do Stanów Zjedn. przez specjalną delegację, składającą się z pp. Leopolda Kotnowskiego, prezesa Polsko-Amerykańskiej Izby Handlowej i wice-prezesa Towarzystwa, oraz inż. Jerzego Iwanowskiego, b. ministra. Delegacja została przyjęta przez prezydenta Calvina Coolidge'a w dniu 14 października 1926 r. i wręczyła mu „Adres”, oraz złoty medal pamiątkowy, specjalnie wybitny przez Państwową Mennicę Polską. Podobne srebrne medale wręczono p. Her-

bertowi Hooverowi, wówczas podsekretarzowi stanu w Waszyngtonie, oraz komendantowi Akademji Wojskowej w West Point, założonej przez Tadeusza Kościuszkę. Delegacja, poza czynnościami oficjalnymi, wzięła udział w ogólnych uroczystościach w Stanach Zjednoczonych, jak w akademji w Waszyngtonie, organizowanej przez związek „Cór amerykańskiej rewolucji”; w wielkich obchodach w Chicago, Nowym Jorku i t. d.—W dniu 4 lipca 1926 r. w całej Polsce odbyły się uroczyste obchody, akademje, koncerty, odczyty, rewje wojsk, zewsząd płynęły depesze gratulacyjne do prezydenta Coolidge'a. Komitet wydał specjalną broszurkę okolicznościową pióra prof. Aleksandra Janowskiego i księgę zbiorową p. n. „Dzwon Wolności”, przedstawiającą dzieje stosunków polsko-amerykańskich. Cała Polska rozbrzmiewała jednym wielkim okrzykiem na cześć Stanów Zjednoczonych Ameryki! Manifestacja ta wywarła głębokie wrażenie w Ameryce, będąc jeszcze jednym przyczynkiem do zacieśnienia węzłów przyjaźni, łączącej obydwie narody.

Żywo reagując na wszelkie zjawiska dotykające naród amerykański, Towarzystwo w r. 1927 zorganizowało wielką akcję współczucia dla ludności amerykańskiej, która padła ofiarą żywiołowej klęski katastrofalnego wylewu rzeki Mississipi. Akcja ta, w której wzięło około 100.000 dzieci, głównie ze szkół powszechnych, dała w rezultacie około 20.000 złotych, złożonych z dziecinnych groszowych datków, które zostały przekazane za pośrednictwem amerykańskiego posła w Warszawie p. J. B. Stetsona do dyspozycji p. Herberta Hoovera, jako skromny dar dziatwy polskiej. W dniu 22 maja 1927 r. wierni dbyli modlitwy we wszystkich świątyniach w Polsce, prosząc Boga o litość nad nieszczęśli-

wemi ofiarami katastrofy. Około 1.000 depesz kondolecyjnych i listów skierowano wówczas do Poselstwa Amerykańskiego w Warszawie, a w dn. 28 maja dzieci stolicy udały się w pochodzie do poselstwa amerykańskiego, aby zamanifestować swe współczucie. Rząd i naród amerykański byli głęboko wzruszeni spontaniczną akcją diatwy polskiej, czemu dali wyraz prezydent Coolidge, sekretarz Spraw Zagranicznych Kellog, oraz Herbert Hoover w swych podziękowaniach, wystosowanych na ręce Towarzystwa.

Pokrewny charakter miała, dokonana w r. 1927, zbiórka na rzecz Biblioteki Dokumentów Wielkiej Wojny im. Herberta Hoovera w Stanach Zjednoczonych, instytucji gromadzącej wszelkie materiały związane z wojną europejską.

W r. 1929 Towarzystwo, wspólnie z Izłą, przyjęło udział w organizacji obchodu święta 150-lecia śmierci Kazimierza Pułaskiego. Prezes Towarzystwa wszedł do Centralnego Komitetu obchodu, utworzonego na terenie Izby, na skutek wniosku Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Obchód ten miał bardzo doniosłe znaczenie dla stosunków polsko-amerykańskich, gdyż odezwą prezydenta Hoover'a, został uznany za państwowe święto Stanów Zjednoczonych. Specjalnie wyłoniona Komisja Federalna zajęła się odpowiedniem urządzeniem obchodu w całych Stanach Zjednoczonych, który przybrał istotnie imponujące rozmiary. Centralny Komitet Obchodu, oraz M. S. Wojsk. wysłały na obchód delegacje, które złożyły wizytę prezydentowi Hooverowi, poczem wzięły udział w poszczególnych uroczystościach. Jedną z najbardziej wzruszających była wielka msza polowa w Savannah, Ga., po której przedstawiciele Polski wrzucili w morze,

w miejscu przypuszczalnego złożenia zwłok Pułaskiego. We wszystkich prawie większych miastach amerykańskich odbyły się obchody z udziałem szerokich sfer społeczeństwa rdzennie amerykańskiego i całej Polonji tamtejszej. W Warszawie został osobno zawiązany Stołeczny Komitet Obchodu pod przewodnictwem prezydenta miasta, do którego weszli również przedstawiciele Towarzystwa i Izby. Na program uroczystości, zaszczyconych przez obecność Prezydenta Rzeczypospolitej, złożyły się: uroczysta msza święta w Katedrze Św. Jana, celebrowana przez J. E. ks. kard. A. Kakowskiego; przegląd wojsk i uroczysta akademja w sali Rady Miejskiej m. stoł. Warszawy. Jak głoszą ostatnie wiadomości, do parlamentu Stanów Zjedn. wpłynął wniosek, aby dzień 11 października t. j. daty śmierci Kazimierza Pułaskiego uznać za stałe święto państwowe amerykańskie, co stanowi dowód, że naród amerykański zachował w istotnie wdzięcznej pamięci zasługi wspólnego bohatera Polski i Ameryki.

Na terenie Stanów Zjednoczonych Towarzystwo, wespół z Izbą, zorganizowały udział Polski w Wielkiej Międzynarodowej Wystawie Turystycznej w Chicago w listopadzie r. 1927, powtórzonej następnie w zwiększonym zakresie w listopadzie r. 1928. Kiosk polski zyskał ogólne uznanie dzięki smakowi urządzenia i doborowi eksponatów. Wnętrze kiosku zostało urządzone w stylu chaty góralskiej, według planów nadesłanych z Warszawy. Wśród eksponatów znajdowały się również i filmy krajoznawcze, kilkakrotnie wyświetlane w ciągu Wystawy. Jak stwierdza raport Konsulatu Gen. R. P. w Chicago N. HDL. 27/28/68: „Kiosk polski bezsprzecznie pomieszczeniem swem, rozmiarem i urządzeniem wybił się wśród innych kiosków na pierw-

szy plan i spełniał należycie swe zadanie. Najlepiej świadczy o tem recenzja pomieszczona w miejscowej (chicagowskiej) niemieckiej prasie, w której określono kiosk polski jako nader piękny i wspaniały, wpadający każdemu ze zwiedzających w oko, który świadczy o tem, że urządzającym kiosk ten chodziło o ściągnięcie ruchu turystycznego amerykańskiego do Polski“. Ogólna frekwencja Wystawy za każdym razem wynosiła około 30.000 osób.

Na terenie Polski Towarzystwo w przeciągu 10 lat zdołało ogarnąć wszelkie przejawy życia kulturalnego w zakresie dotyczącym obydwu narodów. Zadaniem Towarzystwa było tu żywe reagowanie na wszelkie, najbardziej nawet drobne fakty mogące wpłynąć na zaznajomienie się Ameryki z Polską i odwrotnie, a to za pośrednictwem różnych wydawnictw, odczytów, zebrań, kursów i t.p. Co rok prawie Towarzystwo organizowało odczyty na tematy dotyczące Ameryki, jak nprz. dr. Dana Durand, A. B. Barber; cały cykl odczytów w sali posiedzeń Warszawskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1922-23 na tematy wychowania amerykańskiego, życia rodzinnego w Ameryce, amerykańskich metod pracy, produkcji, szkolnictwa, etc. wygłoszonych przez liczne grono prelegentów, między innymi p. H. Bisping, S. Arcta, mjr. M. Fibicha, prof. Żurawskiego, inż. Przedpeńskiego, dr. Ostrowskiego i innych. Odczyty te wywoływały wielkie zainteresowanie w społeczeństwie polskiem, w dyskusjach na nich wywiązała się idea założenia Instytutu Naukowej Organizacji, co później zostało

zrealizowane. W r. 1927 p. Leopold Kotnowski wygłosił odczyt na temat swych wrażeń z pobytu w Stanach Zjednoczonych, a p. Jerzy Iwanowski oświetlił „Tajemnicę wysokich zarobków w Ameryce”. W r. 1928 p. St. Łubieński wygłosił prelekcję na temat „Hoover jako organizator” (organizacja Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Waszyngtonie). Odczyt ten, ilustrowany tablicami schematycznymi, wzbudził zainteresowanie i ożywioną dyskusję.

Od początku swego założenia, Towarzystwo popierało i udzielało materiałów wszelkim wydawnictwom, interesującym się sprawą amerykańską w Polsce, lub też polską w Ameryce. W r. 1921, Towarzystwo wydało specjalny numer amerykański. tyg. „Świat” z opisem działalności instytucyj amerykańskich w Polsce i z fotografjami członków Zarządu Towarzystwa. Następnie Towarzystwo przyjmowało czynny udział w redagowaniu miesięcznika p. n. „Ameryka—Polska”, wydawanego przez Izbę w latach 1924—25 i poświęconego popularyzowaniu nowych idei, krzewieniu poznania nowych form organizacyjnych i umiejętności produkcyjnego współżycia społecznego. Na terenie Ameryki, Towarzystwo ściśle współdziała z mies. ilustr. „Poland”, organem Amerykańsko - Polskiej Izby Handlowej w Nowym Jorku, nadsyłając mu artykuły, fotografie, materiały informacyjne, etc. W przeciągu 9 lat m. „Poland” wszechstronnie zobrazował życie, kulturę i gospodarkę polską, zaznajamiając w dostępnej formie społeczeństwo amerykańskie ze zdobyczami i kierunkami myśli polskiej. Mies. „Poland” okazał pod tym względem wielkie zasługi, stanowiąc jedyny organ propagandowy polski w języku angielskim.

Towarzystwo pośredniczyło również w do-

starczaniu książek i czasopism naukowych amerykańskich dla wyższych uczelni i instytucyj naukowych w Polsce, tak nprz. w r. 1921 uniwersytety wileński i warszawski, Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego otrzymały za pośrednictwem Towarzystwa książki i czasopisma amerykańskie. W r. 1922 przekazano czasopisma naukowe dla pracowni radiologicznej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, dla Katedry obróbki Metali na Politechnice Lwowskiej, dla Wydziału Mechaniki Politechniki Warszawskiej, Akademii Górniczej w Krakowie, Uniwersytetu w Poznaniu, Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, etc. Towarzystwo z przyjemnością zaznacza, że wszczęty za jego pośrednictwem kontakt ze Stanami Zjedn. następnie znacznie się rozwinął i tak nprz. Towarzystwo Naukowe Warszawskie utrzymuje obecnie wymianę wydawnictw z 37 najpoważniejszymi instytucjami naukowymi w Stanach Zjedn. .

Towarzystwo kładzie specjalny nacisk na rzecz rozpowszechnienia idei wymiany sił naukowych pomiędzy Polską i Stanami Zjedn. W rezultacie działalności Towarzystwa cały szereg młodych ludzi wyjechał do Stanów Zjedn. dla uzupełnienia tamże swych studiów. Towarzystwo ułatwiało im bezpłatne przejazdy, formalności, etc. W r. 1925 powstała w Stanach Zjedn. „Fundacja Kościuszkowska“, mająca na celu wymianę studentów pomiędzy Polską i Ameryką. Towarzystwo udziela ścisłego współdziałania „Fundacji“, dzięki której dość liczne grono młodzieży polskiej otrzymało możność zaznajomienia się z najnowszymi zdobyczami wiedzy amerykańskiej, korzystając ze stypendjów „Fundacji“. Z ramienia „Fundacji“ również studjowało w Polsce kilku Amerykanów, z których jeden prof.

Eric P. Kelly, po spędzeniu roku na Wszechnicy Jagiellońskiej, objął następnie katedrę języka i literatury polskiej w Dartmouth College Hannover, Pa, dając się poznać jako wybitny przyjaciel Polski i autor książki p. t. „The Trumpeter of Cracow”.

Od r. 1927 Towarzystwo wspólnie z Izłą przeprowadza akcję na rzecz uzyskania praktyk płatnych w Stanach Zjednoczonych dla abiturjentów wyższych uczelni w Polsce, pragnących specjalizować w tych dziedzinach wiedzy, w których Ameryka osiągnęła największe postępy. Dzięki wyteżonym zachodom Towarzystwa i Izby, kilkunastu polskich inżynierów, handlowców, bankowców udało się do Stanów Zjedn. Praktykanci ci korzystają na miejscu z pomocy i opieki „Fundacji Kościuszkowskiej”. Jak głoszą nadsyłane sprawozdania, wszyscy praktykanci są niezmiernie zadowoleni z osiągniętych rezultatów, zaznaczając, że otwierają się przed nimi zupełnie nowe perspektywy w organizacji przemysłu, handlu, etc. Po powrocie do Polski, młodzież ta zasili szeregi polskich pracowników zawodowych wnosząc ożywcze powiewy nowych idei, zdobytych w wielkiej doświadczałni życia amerykańskiego.

Przy sposobności zaznaczyć należy, że poza stypendjami „Fundacji Kościuszkowskiej”, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego udzieliło pomocy w latach 1922 — 1929 w 26 wypadkach dla osób udających się na studia w Stanach Zjedn. Studja te obejmowały zakresy: rolniczy, handlowy, techniczny, naukę ścisłą (botanika, antropologia, chemia fizyczna, pedagogika, technologia chemiczna, etc.), naukową organizację pracy i t.d. Wielką pomoc dla polskich lekarzy-hygienistów okazała „Fundacja Rockefellera”, wydając 36 sty-

pendjów w latach 1922 — 28 dla lekarzy, którzy następnie objęli wybitne stanowiska w organizacji higieny w Polsce. Dzięki poparciu Fundacji Rockefellera powstał w Warszawie Państwowy Instytut Higieny, uchodzący za wzorową instytucję tego rodzaju w Europie. Bezpośredni kontakt ze Stanami Zjedn. utrzymuje również Instytut Naukowej Organizacji w Warszawie, z ramienia którego dwie osoby studjowały zasady organizacji w Ameryce. Instytut ten, od samej chwili założenia nawiązał bliski kontakt z Taylor Society oraz z najwybitniejszymi reprezentantami Naukowej Organizacji w Ameryce, z liczby których są jego członkami: pp. L. P. Alford, P. S. Brown, Morris Llewellyn Cooke, Wallace Clark, gen. William Crozier, H. S. Denison, Harrington Emerson, Henry Ford, pani Lillian M. Gilbreth, W. W. Nichols, H. S. Person, prof. Józef W. Roe, S. E. Thompson, L. W. Wallace. Instytut wydał w polskim przekładzie cały szereg amerykańskich dzieł o naukowej organizacji, na które otrzymał prawo bezpłatnego przekładu. W II Polskim Zjeździe Naukowej Organizacji w r. 1928 brał udział słynny pionier naukowej organizacji prof. Harrington Emerson, który w r. 1929 powtórnie odwiedził Instytut. W r. 1927 odwiedził Instytut prof. Wiktor S. Karabasz; w r. 1929 Instytut podejmował wycieczkę amerykańskich inżynierów.

Na terenie Polski, Towarzystwo poparło idee zespolenia tych wszystkich osób, które studjowały w Stanach Zjedn. i mogłyby nadal pożytecznie wykorzystywać swe wiadomości. W ten sposób powstał „Związek b. Słuchaczy Wyższych Uczelni Amerykańskich”, który, działając pod egidą Towarzystwa zgromadził liczne grono członków.

Pokrewny zakres ma utworzona w r. 1929,

„Sekcja Naukowa”, która postawiła sobie następujące cele: 1) informowanie nauki i inteligencji polskiej o postępach osiągniętych w poszczególnych gałęziach wiedzy w Stanach Zjedn., a to za pośrednictwem prasy fachowej, komunikatów do gazet, popularnych artykułów; 2) skłonienie bibliotek naukowych polskich i czytelni do zaopatrywania się w najcenniejsze dzieła i czasopisma naukowe amerykańskie, jak również powodowanie tłumaczeń dzieł naukowych amerykańskich na język polski; 3) akcja odczytowo-popularyzacyjna dla sfer fachowych i szerokiego ogółu; 4) pozyskiwanie amerykańskich sił naukowych dla współpracy z nauką polską; 5) utworzenie stałej poradni naukowej dla osób udających się na studia teoretyczne, wzgl. praktyczne do Stanów Zjedn., lub też interesujących się nauką amerykańską. Sekcja przystąpiła już do bezpośredniej działalności, urządzając odczyty, planując wycieczki naukowe i t. d.

Specjalny nacisk kładzie Towarzystwo na utrzymywanie kontaktu osobistego z kolonją amerykańską w Polsce i przyjmowanie gości amerykańskich. Towarzystwo dba o to, aby każdy Amerykanin przebywający w Polsce czuł się u nas pożądanym gościem i wyjeżdżał ożywiony milemi wspomnieniami. Towarzystwo organizuje stale zebrania o charakterze towarzyskim, rauty, (wielki raut w Resursie Obywatelskiej w r. 1921, poprzedzony koncertem), wieczory taneczne, śniadania członkowskie wspólnie z Izbą, na których wygłaszane są odczyty na tematy ze spraw polsko-amerykańskich etc. Na zebraniach tych przyjeżdżający i przebywający w Warszawie Amerykanie mają możliwość bezpośredniego nawiązywania stosunków ze społeczeństwem polskim. Towarzystwo brało również czyn-

ny udział w przyjmowaniu licznych wycieczek amerykańskich, z których wybitniejsze były: w roku 1923 — admirała Andrews'a ze świtą senatorów Kinga i Ladda; posła Johnsona; wycieczki studentów amerykańskich z uniwersytetu Georgetown. W r. 1925 — wycieczka działaczy społecznych i nauczycieli, wycieczka Y. M. C. A. W r. 1929 — wycieczka studentów amerykańskich, etc. etc. Rezultaty powyższej akcji poważnie się zadokumentowały w postaci bardzo przychyłnej opinii, jaką wynosili z Polski goszczący w niej Amerykanie, którzy dali wyraz swej wdzięczności dla Towarzystwa za usługi im czynione w szeregu listów dziękczynnych zaznaczając, że dzięki Towarzystwu mogli skorygować i istotnie ustalić swój pogląd na sprawę polskie.

Jako najbardziej znamienity może służyć list p. Hugh Gibsona, min. pełnom. i posła nadz. Stanów Zjednoczonych Ameryki w Polsce, z dn. 25 maja 1924 r., wystosowany na ręce p. Leopolda Kotnowskiego, prezesa Izby i wice-prezesa Towarzystwa. P. Gibson pisze m. in.: „...serdecznie jestem wdzięczny tak Jemu, jak i Towarzystwu Polsko-Amerykańskiemu oraz Polsko-Amerykańskiej Izbie Handlowej za niestrudzone wysiłki w kierunku utrwalenia przyjaźni i porozumienia pomiędzy naszymi krajami. Wysiłki te przyczyniły się konkretnie do rozwoju i polepszenia naszych wzajemnych stosunków i wierzę, że z czasem praca tych dwu organizacji przyniesie pożyteczne owoce... Pomoc i światło rady Pana i Jego towarzyszy były mi zawsze cennymi wskazówkami i zawsze będę Wam za nie wdzięczny...”

Mówiąc o przyjmowaniu wycieczek wspomnieć należy udział Towarzystwa w organizacji

przyjęcia wycieczek rodaków z Ameryki, jak „Sokoła”, Związku Narodowego Polskiego, Zw. Rzymsko-Katolickiego, Związku Weteranów Wielkiej Wojny i t. d.

Prawie wszyscy rodacy z Ameryki, zwiedzający indywidualnie Polskę, zgłaszali się do Towarzystwa po wskazówki, czego im nie skąpiono, udzielając pomocy w pełnym rozmiarze.

Pragnąc podkreślić przyjaźń istniejącą pomiędzy Polską i Ameryką, Towarzystwo organizuje coroczne obchody świąt narodowych, jak urodziny Lincolna i Washingtona w dn. 12 i 22 lutego, „Memorial Day” w dn. 30 maja i „Independence Day” w dn. 4 lipca.

Specjalnie uroczysty charakter ma obchód „Memorial Day” (amerykański dzień zaduszny, poświęcony pamięci zmarłych bojowników o wolność), święcony początkowo uroczystem nabożeństwem w Katedrze warszawskiej, a następnie od r. 1926 na „Cmentarzu Obrońców Lwowa” przy grobowcu lotników amerykańskich z Eskadry im. T. Kościuszki, poległych w obronie Polski w r. 1920. Uroczystość ta ma we Lwowie, mieście udekorowaniem krzyżem „Virtuti Militari” i umiejącem ocenić bohaterską ofiarę młodych rycerzy amerykańskich, którzy przybyli do Polski, aby bronić jej przed nawałą bolszewicką — specjalnie wzruszający charakter i biorą w niej udział najszerze warstwy społeczeństwa lwowskiego, młodzieży szkolnej, dzieci i wojska. Reprezentacja Towarzystwa co rok udaje się na ten obchód do Lwowa, składając wieniec na grobowcu i wygłaszając przemówienie w imieniu Towarzystwa. W ostatnich latach w uroczystości tej brali udział przedstawiciele „Amerykańskiego Legjonu”, którzy składali flagi amerykańskie na

grobowcu, amerykańskiej armji i floty (komandor Bainbridge), amerykańscy attaches militaires, naj-najwyżsi dostojnicy m. Lwowa, i t. d.

Obchód „Independence Day” w dn. 4 lipca święcony jest zwykle przez uroczystą akademję w sali Rady Miejskiej, specjalną audycję Polskiego Radja, koncerty orkiestr wojskowych, koncert orkiestry Filharmonji Warszawskiej w Dolinie Szwajcarskiej, etc. Zaznacza się, że obchody „Independence Day” w r. 1929 (150-lecie Niepodległości Stanów Zjednoczonych) i w r. 1929 (pierwsza uroczystość państwowa za prezydentury Herberta Hoover'a) — miały specjalnie uroczysty charakter.

Niezależnie od stałych obchodów amerykańskich świąt państwowych, Towarzystwo reagowało każdorazowo na wybitniejsze fakty dotyczące Ameryki. Tak więc w r. 1921 — wystosowano „adres” do Hoover'a z podziękowaniem za jego akcję ratunkową; wysłano depesze do Wilsona i Hoover'a z powinszowaniami z powodu nadania im doktoratów honorowych Uniwersytetu Warszawskiego. W r. 1923 urządzono mszę żałobną dla uczczenia zmarłego prezydenta Hardinga. W r. 1924 zorganizowano uroczystą akademję w sali Rady Miejskiej na cześć zmarłego prezydenta Woodrow Wilsona z udziałem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, na której przemawiali przedstawiciele nauki polskiej, młodzieży, rządu, miasta, etc. Oceniając zasługi posła Hugh Gibsona, który opuszczał Polskę po kilkuletnim pobycie, Towarzystwo wręczyło mu w r. 1924 „adres” z paroma tysiącami podpisów. W r. 1925 wydano śniadanie dla wyjeżdżającego posła Stanów Zjednoczonych prof. Alfreda J. Pearsona, na którym wręczono mu artystycznie wykonany list pożegnalny od Towarzystwa i Izby. W roku tym wy-

dano również śniadanie dla nowego posła p. John B. Stetsona, jr. W r. 1927 Towarzystwo zorganizowało uroczyste przyjęcie transoceanicznych lotników amerykańskich pp. Chamberlin'a i Levine'a i t. d. Specjalne przyjęcie okazywano również wybitnym Amerykanom, którzy gościli w Towarzystwie jak nprz. dla prof. Emersona, prof. J. Shoell'a i W Caldwell'a, na cześć których wydano raut w r. 1925; urządzono uroczyste śniadanie dla publicysty i przyjaciela Polski p. F. W. Simonds'a; wydano przyjęcie na cześć misji prof. Kemmerera i t. d. Wspomnieć także należy o przyjęciu dr. Suzzallo z „Carnegie Endowment of Peace”. Dzięki tym metodom, Towarzystwo może z przyjemnością stwierdzić, że pozostaje w bliskich serdecznych stosunkach ze wszystkimi wybitniejszymi Amerykanami przebywającymi w Warszawie, którzy rozstają się z niem z prawdziwą przykrością, czemu nprz. dał wyraz w swem przemówieniu płk. Mc Kenney, kilkuletni attache militaire poselstwa amerykańskiego w Warszawie, na cześć którego Towarzystwo wydało śniadanie pożegnalne. Towarzystwo specjalnie zaznaczyło swój udział w złożeniu życzeń i upominku ślubnego dla p. Suzette de Marigny Dewey, córki p. Charles S. Dewey, amerykańskiego doradcy finansowego przy Rządzie Polskim i wice-prezesa Izby; pożegnało opuszczającego Polskę p. J. Webb Bentona, amerykańskiego charge d'affaires w Polsce; pożegnało p. Ruby T. Geupel, pozostającą w bliskim kontakcie osobistym z Towarzystwem; wyraziło kondolencję z powodu śmierci ś. p. matki posła amerykańskiego p. J. B. Stetsona; pożegnało śniadaniem p. Walter A. Le narda, długoletniego konsula generalnego Stanów Zjedn. w Warszawie, który zjednał sobie ogólną przyjaźń

społeczeństwa polskiego w czasie pełnienia swej trudnej i odpowiedzialnej funkcji.

W dążności do objęcia całokształtu spraw polsko-amerykańskich, Towarzystwo zwróciło uwagę na uregulowanie stosunków literackich, które pozostawiały dużo do życzenia ze względu na brak konwencji ochrony praw autorskich pomiędzy obydwooma krajami. Konwencja ta została zawarta w r. 1928 i znacznie przyczyniła się do uzdrowienia kwestji. Szczególniej dotkliwą była ta sytuacja dla polskich autorów, dzieła których były przedrukowane przez polskie pisma emigracyjne bez żadnego wynagrodzenia. Towarzystwo udzieliło w sprawie „copyright” bardzo wiele porad i wskazówek, rozsyłając do osób zainteresowanych odpowiednie kwestjonariusze, druki etc. Wspomnieć tu należy, że Towarzystwo posiada specjalny dział katalogów amerykańskich firm nakładowych, co pozwala służyć miarodajnymi poradami dla osób zamierzających sprowadzać podręczniki naukowe i dzieła różnej treści ze Stanów Zjednoczonych.

Przy sposobności zaznacza się, że dość znaczna ilość dzieł polskich została już przetłumaczona na język angielski, ciesząc się dużą popularnością w Ameryce. Między innymi wspomnieć należy o tłumaczeniach „Irydjona” i „Nieboskiej Komedji” Krasieńskiego, „Sobola i Panny” Weyssenhoffa, „Ziemi Obiecanej” Reymonta, „Popiołów” Żeromskiego i t. d. Ogromną usługę sprawie polskiej oddają studia literackie prof. Romana Dyboskiego, jak również prace Seminarjum polonistycznego prof. Sholla. W ostatnich czasach Zakłady Wydawnicze M. Arct. i S-ka w Warszawie wydały w języku angielskim baśń Marji Konopnickiej p. t. „O krasnoludkach i sierotce Marysi”, która osiągnęła wielką

poczytność, stanowiąc początek serii arcydzieł polskich tłumaczonych na język angielski. Zakłady M. Arcta wydają również serię tłumaczeń popularnych pisarzy amerykańskich na język polski.

W dążności do bliższego zaznajomienia kulturalnej publiczności amerykańskiej ze sztuką polską, Towarzystwo podjęło inicjatywę i przeprowadziło zorganizowanie wystawy czarno-białej grafiki polskiej w „The Print Club” w Filadelfji. Wystawa ta, która odbyła się w październiku 1929 r., osiągnęła znaczny sukces artystyczny i materialny. Według oceny miejscowych krytyków, sztuka polska doszła do wysokiego stopnia artyzmu, oznaczając się swoistym pięknem i nie ustępując w niczem arcydziełom grafiki wszechświatowej. Publiczność amerykańska poparła realnie wnioski krytyki, wykupując prawie wszystkie eksponaty. „Towarzystwo Szerzenia Sztuki Polskiej Wśród Obcych”, które zajęło się techniczną stroną organizacji Wystawy, otrzymało w rezultacie pokaźny dochód materialny ze sprzedaży eksponatów.

Mówiąc o zbliżeniu kulturalnem polsko-amerykańskiem, należy wspomnieć o zorganizowaniu w r. 1929 letnich kursów artystycznych dla Amerykanów w Zakopanem, korzystających z poparcia Towarzystwa. Kursy te zgromadziły około 20 osób, głównie nauczycieli szkół przemysłu artystycznego w Stanach Zjedn., które pod kierownictwem artystki malarki p. Werten, studjowały na miejscu folklor polski i odbyły następnie podróż na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu i do Krakowa. Kursy te osiągnęły tak znaczny sukces i wywołały tak wielki entuzjizm dla sztuki polskiej wśród uczestników, że kierownictwo kursów postanowiło zorganizować analogiczne studja w r. 1930.

Specjalny dział pracy stanowi dla Towarzystwa zapewnienie Polsce odpowiedniej reprezentacji na kongresach w Ameryce, temat których mógłby Polskę interesować. Towarzystwo popierało wszelkie poczynania w tym względzie, dzięki czemu szereg kongresów, zjazdów naukowych w Stanach Zjedn. odbył się z udziałem przedstawicieli Polski. Zaznaczyć tu należy, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przez swoich delegatów brało udział w kongresach naukowych w Ameryce: Międzynarodowy Kongres Botaniczny, Kongres Międzynarodowej Unji Chemji Czystej i Stosowanej w Waszyngtonie, VI Międzynarodowy Kongres Filozofów w Cambridge—w r. 1926; Międzynarodowy Kongres Gleboznawczy—w r. 1927; Międzynarodowy Kongres Entomologów w Ithaca—w r. 1928; XIII Międzynarodowy Kongres Fizjologów w Bostonie i Międzynarodowy Kongres Psychologiczny w New Haven w r. 1929.

Pod względem organizacji wewnętrznej Towarzystwo działa w najbliższym kontakcie technicznym i ideowym z Polsko-Amerykańską Izbą Handlową, korzystając z jej personelu biurowego i wspólnego lokalu. Dzięki temu obydwie instytucje mając możliwość objęcia całokształtu spraw polsko-amerykańskich, gdyż Izba wkracza w dziedzinę gospodarczą, finansową i handlową, Towarzystwo zaś obejmuje zakres kulturalny i artystyczny.

Na czele Towarzystwa stoi Zarząd wybieralny na trzy lata, przyczem corocznie ustępuje 1/3 część jego członków i jest dokompletowywana. Zarząd wybiera Prezydjum i Komitet Wykonawczy. Pre-

zesami Towarzystwa w latach 1919 — 1929 byli pp.: Leopold bar. Kronenberg 1919 — 1920, Antoni Wieniawski 1921 — 1923, Kazimierz Ks. Lubomirski 1924 — 1929. Prezesem honorowym Towarzystwa jest mistrz Ignacy Paderewski, członkami honorowymi zaś pp.: Hugh Gibson, Herbert Hoover, Rupert Hughes, Wojciech Trąpczyński.

W r. 1921 Zarząd Towarzystwa stanowili pp.: prezes—Antoni Wieniawski, wice prezesowie: Leopold Kotnowski, Frank W. Morse; członkowie Zarządu: Szymon Aszkenazy, Hipolit Gliwic, George Howard, Bronisław Krasuski, Aleksander Leszczyński, Kazimierz ks. Lubomirski, dr. L. Van Norman, admirał Kazimierz Porębski, Roman Poznański, Maciej Rogowski, Jerzy Sosnowski, Stefan Szumański.

Zarząd Towarzystwa w r. 1929 stanowili: prezes—Kazimierz ks. Lubomirski, wice prezesowie: Leopold Kotnowski, Stanisław Arct, Helena ord. Bisping, Maurice Pate; członkowie Zarządu: Adam hr. Zamoyski, Aleksander Leszczyński, Stanisław Łubieński, Helena bar. Lesser, Marja Brunowa, Kazimierz Porębski, Konstanty Hejmowski, Antoni Wieniawski, Edith J. S. Sztolcman, Ruby T. Geupel, Ryszard Ordyński, Mieczysław Szymański, Józef Wagner, Jan Zagleniczny, Stanisław Pawlikowski, Antoni Roman, Tadeusz Jentys, Henryk Sztolcman. Komisję Rewizyjną w r. 1929 stanowili: pp. Teodozy Nosowicz, Stanisław Ostrowski, Adolf Suligowski, Edmund Trepka, Cels Fabiani.

Kończąc krótki zarys sprawozdania z działalności Towarzystwa Polsko-Amerykańskiego w latach 1919 — 1929, na tle ogólnych stosunków polsko-

amerykańskich, należy stwierdzić, że okres ten był zmienny przez wiele objawów istotnej przyjaźni łączącej szczerze narody Polski i Ameryki. Symptomaty te i zrozumienie ich w Ameryce świadczą, że 10-letnia działalność Towarzystwa Polsko-Amerykańskiego przyniosła pożądany rezultat w postaci braterstwa i wzajemnego szacunku dla dobrobytu kulturalnego i cywilizacyjnego obydwu narodów, wyznających wspólne ideały postępu i demokracji.

Activities of the Polish - American Society. (1919 — 1929).

The first link between Poland and the United States of America was forged during the War of American Independence in the middle of the XVIII century. Thaddeus Kościuszko, Casimir Pulaski, Matthew Rogowski and many other Poles hastened at the first call to take part in the struggle for liberty, and that spiritual alliance was sealed by the heroic death of Casimir Pulaski. During the 150 years which followed, the United States afforded sanctuary to the political exiles of Poland after the uprisings of 1831, 1848 and 1863 and all who arrived from Poland were received with the utmost hospitality by the Americans, who had not forgotten the brotherhood of arms of the two countries under Washington's standards.

Towards the end of the XIX century mass emigration commenced. This emigration was of profound importance for Poland's economic life at that epoch, when the nation groaned under the yoke of the three Partitioning Powers, and could not provide the thousands of landless peasants

and unemployed workers with adequate means of subsistence. The stream of emigration of the Polish proletariat to America continued for many years, till at the present day the number of American Poles has attained the imposing figure of four millions. This large number of American citizens of Polish origin was one of the causes of the interest taken at the commencement of the World War in the Polish question by the United States, which felt that this was a vital issue for so many of its citizens. The well-known thirteenth point of President Woodrow Wilson's epoch-making declaration, wherein he stated the principle of a united, independent Poland with an outlet to the the sea, was a turning - point in the attitude taken towards the Polish question by the Great Powers of the world. General Haller's army, composed to a large extent of American Poles, and enjoying the support of the American government, was the first visible sign of the creation of the Polish State.

The conditions prevailing in Poland at the commencement of her renewed independent existence, when she had to contend with famine, unemployment, epidemics of typhus fever, and Bolshevism, found an immediate response in America, expressed by Herbert Hoover's rescue work, which was the means of saving hundreds of thousands of Polish children from death by starvation

Polish-American relations already possessed so old a tradition, that the necessity of creating an institution which would centralise the already-existing forms of co-operation between the two

nations was felt as a matter of course as early as 1919. With this object in view, the Polish-American Society was formed on October 1st., 1919, having as its aim "to encourage the more intense development of cultural intercourse between Poland and the United States of America". The Society at first also dealt with business matters, but on January 10 th., 1921, it created the Polish-American Chamber of Commerce and Industry, having as its object the development of commercial and economic intercourse between the two countries.

One of the first tasks of the Society was the organisation of the Committee for the construction of a Monument of Gratitude to America, as a manifestation of Poland's gratitude for Hoover's relief work. This committee, the chairman of which was M. Trąpczyński, Speaker of the Lower Legislative House, collected under the direction of Mr. Stefan Szumański a fund for the erection of this monument, which was unveiled on October 29th., 1922. The necessary funds were subscribed chiefly by school children and by soldiers. The monument, designed by the sculptor Xavier Dunikowski and the architect Zdzisław Kalinowski, was erected in a public garden on the Krakowskie Przedmieście Boulevard and received the name of "The Herbert Hoover Garden". The Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the United States at Warsaw, Mr. Hugh Gibson, as well as the highest official personages of the Polish Republic took part in the ceremony of unveiling of the monument. This ceremony was preceded by a solemn Mass celebrated in the Cathedral by His Eminence Cardinal A. Kakowski, whilst the same evening a gala performance was

given in the Municipal Opera House. Letters of homage were sent on this occasion to President Harding, to Herbert Hoover and to Hugh Gibson.

Of other more important activities of the Society we would mention the "Kościuszko in America Exhibition", arranged by the Society in the Staszyc Palace in Warsaw. Pictures, historical prints, documents, American-Polish relics, etc, collected by Dr. Alexander Kohanowicz of Brooklyn, N. Y. were shown at this exhibition, which was visited during its duration of six weeks by about 12,000 persons, including the President of the Polish Republic, Stanislaus Wojciechowski, the Cabinet with the then premier Count Skrzyński at their head, the Hon. A. J. Pearson (the United States Minister at the time) and very many other notable personages. This exhibition contributed greatly to a better understanding of the part played by Poles in the life of the United States.

The Society, together with the Chamber of Commerce, organised in 1925 a manifestation in commemoration of the 150th anniversary of American independence. This occasion allowed the Polish nation to manifest their sympathy with the sister-republic on the other side of the Atlantic. A specially convened Central Commemoration Committee collected 23,000 sheets bearing over 5,000,000 signatures of Polish citizens, headed by those of the President of the Republic, the members of the legislative bodies, and of the Government; these signatures were placed below an address expressing the sincere friendship of the Polish nation towards the United States of America. Pupils of elementary, secondary, and university schools, social and professional organisations,

cultural, industrial, and commercial institutions were all represented in this expression of the feelings of the entire nation. The sheets with these signatures were bound in 113 volumes, decorated by the most eminent Polish artists, such as Skoczylas, Czaykowski and others. The binding, designed by Prof. Jastrzębowski, was executed by Prof. Bonaventure Lenard. This address was taken to the United States by a special delegation, consisting of the President of the Polish-American Chamber of Commerce and Industry and Vice-Pres. of the Polish-American Society, Mr. Leopold Kotnowski, and of ex-Minister George Iwanowski. The delegation was received on October 14th., 1926 by President Calvin Coolidge, to whom the address was presented, as well as a gold commemorative medal, specially struck for this occasion by the Polish State Mint. A similar medal in silver was presented to the Hon. Herbert Hoover, at that time Under-Secretary of State at Washington, and to the Commandant of West Point Military Academy, founded by Thaddeus Kościuszko. The delegation, apart from its official activities, took part in the general celebrations held in the United States, such as that organised in Washington by the "Daughters of the American Revolution", and in mass-meetings at Chicago, New York, etc. On July 4th., 1926 celebrations, lectures, concerts and military reviews were held all over Poland, and from all parts of the country congratulatory telegrams were sent to President Coolidge. The Committee issued a special pamphlet for this occasion, written by Prof. Alexander Janowski, and an anthology entitled "The Bell of Liberty", dealing with the history of Polish-Ame-

rican relations. The whole of Poland echoed to the sound of enthusiastic acclamations in honour of the United States of America. This manifestation created a profound impression in America, and contributed materially to the tightening of the bonds of friendship existing between the two nations.

The Society, which took a deep interest in all matters affecting the welfare of the American nation, organised in 1927 a great demonstration of sympathy towards the American victims of the Mississippi flood disaster of that year. The relief fund collected, to which, amongst others, about 100,000 school-children subscribed, totalled about 20,000 zlotys, and was placed, through the intermediary of the United States Minister at Warsaw, the Hon. J. B. Stetson, at the disposal of Herbert Hoover, as a modest offering of the children of Poland. On May 22nd., 1927, special prayers of intercession for the flood victims were offered in all Polish churches. About 1,000 telegrams and letters of condolence were on this occasion despatched to the American Legation in Warsaw, and, on May 28th, the children of the capital organised a procession to the American Legation, in order to manifest their sympathy with America's sorrow. The government of the United States, as well as its people, were deeply moved by this spontaneous action of Polish children, as was evidenced by the letters of thanks addressed by President Coolidge, by Foreign Secretary Kellog, and by Herbert Hoover to the Society.

Of a similar character was the campaign for the purpose of collecting a fund for the Herbert Hoover Library of Documents of the World War,

which collected all historical material dealing with the War.

The Society, together with the Chamber of Commerce, took part in the organisation of the Pulaski Sesquicentennial celebrations. The President of the Society entered into the Central Celebrations Committee, formed, following on a proposal of the Ministry of Foreign Affairs, by the Chamber of Commerce.

This celebration had a most important influence on Polish-American relations, as it was, by a decree of President Hoover, declared to be a national American holiday. A specially created Federal Commission attended to the appropriate organisation of demonstrations throughout the United States; these celebrations assumed imposing dimensions. The Central Celebrations Committee and the Ministry of War sent their delegates, who were received by President Hoover, after which they took part in the individual celebrations. One of the most moving moments was the Field Service at Savannah, Ga., after which the representative of Poland threw a wreath into the sea, at the spot where in all probability Pulaski's burial took place. Demonstrations, held in practically every town of any importance in the United States, were attended by every class of Americans, and by the entire Polish colonies. In Warsaw, a separate Celebration Committee of the Capital was formed, under the chairmanship of the President of the City of Warsaw, which included delegates of the Society and of the Chamber of Commerce. The celebrations, in which the President of the Polish Republic took part, consisted of a solemn mass, celebrated in St. John's Cathedral by His Emi-

nence Cardinal A. Kakowski, a military review, and a number of addresses in the City Hall. Quite recently, a motion was made in Congress that October 11th., the date of Pulaski's death, be made a permanent national holiday in the United States, showing that the American people gratefully remember the deeds of this common hero of both Poland and America.

The Society has, with the co-operation of the Chamber of Commerce, organised the Polish exhibit at the great International Touring Exhibition held at Chicago in November 1927, and repeated on a larger scale in November 1928. The Polish stand excited universal admiration for the good taste with which it was arranged and for the careful selection of the exhibits. The interior of the stand was arranged to represent the interior of a Polish mountaineer's hut, according to plans sent from Warsaw. Amongst the exhibits were films illustrative of Poland's natural beauty-spots and towns, which were shown several times during the duration of the Exhibition. According to the report of the Polish Consulate-General in Chicago, (ref. no. N. H. DL. 27/28/68): "There can be no doubt that the Polish section, not only as far as its accomodation and dimensions are concerned, but also in its arrangement, occupied a foremost place among the other sections, and that it quite adequately fulfilled its purpose. The best evidence of this is given by the fact that in the local (Chicago) German press, the Polish Stand was described as being exceptionally beautiful and sumptuous and not failing to attract the attention of all those, who attended the Exhibition, thereby showing that those who arranged this section had in mind

the attraction of American tourist traffic to Poland". The Exhibition was on each occasion visited by a total of about 30,000 persons.

In Poland, the Society has during the past ten years succeeded in dealing with all aspects of cultural life connected with the coexistence of both nations. The aim of the Society was to exploit all, even the most apparently insignificant facts which might contribute to the better knowledge of America in Poland, and vice versa. This was accomplished through the agency of various publications, lectures, meetings, courses, etc. The Society has almost every year organised lectures on subjects connected with the United States, as, for example, those of Dr. Dana Durand (1921), the series of lectures in the hall of the Warsaw Scientific Society in 1922 — 23 on the subject of education in America, family life in America, American methods of work, of production, the American school system, etc., given by numerous lecturers, including, amongst others, Mme H. Bisping, Messrs. H. Arct, Major M. Fabich, Prof K. Zurawski, Eng. Przedpełski, Dr. Ostrowski and many others. These lectures excited the greatest interest amongst the Polish community, and, during the discussions which followed them, arose the idea of founding the Institute of Scientific Organisation, which was later realised. Mr. Leopold Kotnowski in 1927 read a paper on his impressions during his stay in the United States, and Mr. George Iwanowski explained "The Secret of High Wages in America". In 1929, Mr. S. Lubienski read a paper on "Hoover as an Organiser" (the organisation of the Department of

Trade and Industry at Washington). This lecture, illustrated by diagrammatic tables, excited great interest, and was followed by an animated discussion.

The Society has from its very inception encouraged and furnished material to all publications dealing with American affairs in Poland or Polish affairs in America. In 1921 the Society published a special American number of the periodical "Swiat", containing an account of the activities of American institutions in Poland, and giving photographs of the officers of the Society. Next, the Society took an active part in the editing of the periodical "Ameryka-Polska", issued by the Chamber of Commerce and Industry during 1924 — 25, and devoted to the popularisation of new ideas, to the encouragement of the dissemination of new forms of organisation, and of the art of productive citizenship. In America the Society closely co-operated with the illustrated monthly "Poland", the organ of the American-Polish Chamber of Commerce in New York, sending them articles, photographs, information, etc. During the past nine years, "Poland" has comprehensively depicted Polish life, culture and economics, in this way allowing the American public in an approachable form to acquire a knowledge of the trends and the achievements of Polish thought. "Poland" has in this respect rendered valuable service, being the only Polish propaganda organ published in English.

The society has also served as an intermediary in the supply of American scientific books and journals to the higher schools and scientific institutions in Poland; for example, in 1921 the

Universities of Wilno and of Warsaw as also the Higher Agricultural College received American books and journals through the agency of the Society. In 1922 scientific periodicals were sent to the Radiological laboratory of the Warsaw Scientific Society, to the Department of Metallurgy of Lwów Polytechnic, to the Mechanical Faculty of Warsaw Polytechnic, to the Mining Academy of Cracow, to Poznan University, to the Ministry of Education, etc. The Society notes with gratification that the contact initiated through its intermediary with the United States later in many cases underwent considerable development, so that now the Warsaw Scientific Society, for example, exchanges its publications with 37 of the most important scientific institutions of the United States.

The Society places special emphasis on the encouragement of the exchange of scientists between Poland and the United States. As a result of the action of the Society in this respect, a number of young students have been sent to the United States for the supplementation of their studies, the Society arranging free passages for them, and attending to all formalities, etc. In 1925, the "Kościuszko Foundation" was created in the United States, having as its object the exchange of students between Poland and America. The Society co-operates closely with the Foundation, thanks to which a fairly large number of students have been enabled to acquaint themselves with the latest achievements of American science, profiting from the Fellowships granted by the Foundation. A few Americans have also been enabled by the Foundation to study in Poland; one of these, Prof. Eric P. Kelly, occupied, after

a year's study at the Jagiellonian University at Cracow, the chair of Polish language and literature at Dartmouth College, Hannover, Pa. Professor Kelly has become known as an eminent friend of Poland, and is the author of a novel entitled "The Trumpeter of Cracow".

The Society has since 1927 directed its endeavours, in co-operation with the Chamber of Commerce, towards the obtaining of paid posts in the United States for graduates of Polish university schools, in order to enable them to learn American methods, and to allow them to specialise in those branches of knowledge in which America has made the greatest progress. Thanks to the unremitting efforts of the Society and of the Chamber of Commerce, a number of Polish engineers, graduates of high schools of commerce, and young bank-employees have been sent to America. These persons benefit in America from the assistance and protection of the Kościuszko Foundation. According to the reports received from these students, they are in every way satisfied with the results achieved, and they state that new prospects have been opened before them in the domain of the organisation of industry, commerce, etc. These students will, on their return to Poland, bring with them an atmosphere of new thoughts and ideas, gained in the great laboratory of American life.

We would add that, apart from the Kosciuszko Foundation fellows, the Ministry of Education subsidised the despatch of twenty-six students going from Poland to the United States. These studies fell under the following heads: agriculture, commerce, engineering, science (botany, anthropology,

chemistry, physics, pedagogics, chemical technology, etc.), scientific organisation of work, etc. The Rockefeller Foundation was of great assistance to Polish medical practitioners and hygienists, thirty-six fellowships having been granted during the years 1922 — 28 to doctors of medicine, who on their return occupied important positions in the organisation of hygiene in Poland. Thanks to the support of the Rockefeller Foundation, the State Institute of Hygiene was founded in Warsaw; this is considered in Europe to be a model institute. Direct contact with the United States is also maintained by the Institute of Scientific Organisation in Warsaw, which sent two representatives to America in order to have them study the principles of organisation. This Institute has been in close touch since it was founded with the Taylor Society as also with the most eminent representatives of scientific organisation in America, amongst them being: Messrs. L. P. Alford, P. S. Brown, Morris Llewellyn Cooke, Wallace Clark, Gen. William Crozier, H. S. Dennison, Harrington Emerson, Henry Ford, Mrs. Lillian M. Gilbreth, W. W. Nichols, H. S. Person, Prof. Joseph W. Roe, S. E. Thompson, L. W. Wallace, etc. The Institute has published in Polish a number of American works dealing with scientific organisation, having received the Polish rights gratis. Prof. Harrington Emerson, the famous pioneer of scientific organisation participated in the II. Polish Scientific Organisation Congress which took place in 1928, later repeating his visit to Poland in 1929. The Institute was visited by Prof. Victor S. Karabas in 1927, whilst in 1929 it acted as host to a party of American engineers visiting Poland.

The Society has in Poland originated the idea of bringing together those persons who have studied in America; in this way the "Association of Graduates of American University Schools" was founded under the aegis of the Society, and now possesses quite a considerable number of members.

The "Scientific Section", founded in 1929, has a similar scope of action. Its objects are: 1. to keep Polish scientists and the educated classes in general informed of the advances made in the various branches of learning in the United States, this object being realised by means of professional publications, communications to newspapers, by popular articles, etc; 2. to induce scientific libraries and reading-rooms in Poland to provide the most valuable American books and periodicals, and also to encourage the translation of American scientific works into Polish; 3. to provide popular lectures for professional circles and for the general public; 4. to obtain the co-operation of American scientists with Polish scientists; 5. to create a permanent information bureau for persons going to the United States for theoretical or practical studies, or for those interested in the scientific work of the United States. This section has already commenced its activities, consisting of arranging lectures, scientific excursions, etc., etc.

The Society attaches great importance to keeping in personal touch with the American colony in Poland and to the reception of visitors from America. It is the desire of the Society that every American should, during his sojourn in Poland, feel that he is a welcome guest, and that he should bring away with him pleasant recollections of his stay. The Society arranges social meetings and

entertainments on fixed days, as well as balls (a numerously-attended ball in Warsaw in 1921, preceded by a concert), receptions with dances, lunches attended by members of the Society and of the Chamber, at which talks upon subjects concerning Polish-American affairs are held, etc. At these meetings Americans residing temporarily or permanently in Warsaw are enabled directly to develop relations with the Polish community. The Society has also taken an active part in the reception of numerous American excursion parties and visitors, of which the most important were: in 1923, Admiral Andrews with his suite, Senators King and Ladd, Congressman Johnson, and the Georgetown University students party; in 1925, an excursion of public workers and teachers, a Y.M.C.A. excursion; in 1929, an excursion of American women students, etc. This reception work gave very important results, in the shape of the very favourable impressions of Poland retained by these American visitors after their departure; these impressions have been put on record in numerous letters received by the Society from the overseas guests aided by it, in which they thank the Society for the services rendered them, and state that as a result they were enabled to form a correct opinion regarding Polish affairs. The most significant letter is that of the Hon. Hugh Gibson, then Minister Plenipotentiary and Envoy Extraordinary of the United States to Poland, dated May 25 th., 1924, addressed to Mr. Leopold Kotowski, President of the Polish-American Chamber of Commerce and Industry and Vice-President of the Polish-American Society. Mr. Gibson in this letter expressed his sincere gratitude to both Mr.

Kotnowski and to the Polish-American Society and the Polish American Chamber of Commerce, for their unremitting efforts towards the establishment of friendship and understanding between both countries. These efforts, according to Mr. Gibson, have been a real contribution to the development and improvement of our mutual relations, and it was his belief that the work of these two organizations would with time yield even more fruitful results. Finally, he expressed his appreciation of the help and the enlightened advice of both Mr. L. Kotnowski and of his associates, which had always been of great value to him.

Before passing from the subject of excursions, the part taken by the Society in the organisation of the reception of our compatriots from America should be noted. Such excursion parties include the "Sokol", the Polish National Alliance, the Roman Catholic Union, the Polish Veterans of the World War League excursions to Poland and many others.

Practically all American Poles visiting Poland individually call on the Society for information and assistance, which is always freely given them.

In order to accentuate the friendship existing between Poland and America the Society every year organises demonstrations on American national holidays, such as Lincoln's and Washington's birthdays on February 12th and 22nd, Memorial Day on May 30th. and Independence Day on July 4th.

Memorial Day, devoted to the memory of those who fought for liberty, is celebrated with exceptional solemnity. During the first few years a solemn requiem mass was celebrated in Warsaw

Cathedral, but since 1926, this ceremony has been performed in the Cemetery of the Defenders of Lwow, at the tomb of the American aviators of the Kościuszko squadron who died in defence of Poland in 1920. The ceremony is the more moving in that it takes place in Lwów, which has received the "Virtuti Militari" Cross in recognition of the bravery of its citizens, who are thus well qualified to appreciate the heroic sacrifice of those young American aviators who came to the help of Poland during its invasion by the Bolshevik hordes. All classes are represented at the cemetery on such occasions, including students, school-children, and the Army. A delegation from the Society each year places a wreath on the tomb, and delivers an address on behalf of the Society. Of recent years, delegates of the American Legion have also been present at the ceremony, during which they decorate the tomb with American flags. In addition, representatives of the American Army and Navy (Commander Bainbridge), American military attaches, the highest dignitaries of the City of Lwów, and many others attend the Memorial Day service at Lwow.

Independence Day, on July 4th, is usually celebrated by a demonstration at the City Hall, a special broadcasting programme of the Polish radio, concerts rendered by military orchestras, a concert given by the orchestra of the Warsaw Philharmonic Hall in the „Dolina Szwajcarska”, etc. The Independence Day celebrations of 1926 (Sesquicentennary of American Independence) and of 1929 (the first national holiday to take place during President Hoover's tenure of office) were held on an exceptionally large scale.

Apart from celebrating American national holidays, the Society reacted to every individual occurrence affecting America. Thus in 1921 an address was sent to Herbert Hoover, thanking him for his relief work in Poland, and telegrams were sent to President Wilson and Hoover congratulating them on the conferring on them of honorary doctor's degrees by Warsaw University. A requiem mass for President Harding was held in 1923, and a manifestation in honour of President Woodrow Wilson was arranged in the City Hall in 1924. This was attended by the President of the Polish Republic, and addresses were made by representatives of Polish universities, of Polish youth, of the Government, of the City authorities, etc. etc. In 1924, the Society handed to the Hon. Hugh Gibson, who was leaving Poland after a few years' stay, an address, signed by many thousands of persons, in recognition of his services to both Poland and America. In 1925 a dinner in honour of the departing Minister of the United States, Prof. Alfred J. Pearson, was given, at which he was presented with an artistically executed valedictory letter from the Society and the Chamber of Commerce. During the same year a dinner was given in honour of the new Minister, the Hon. John B. Stetson Jr. In 1927 the Society arranged a public reception for the Transatlantic aviators, Chamberlain and Levine. Special welcomes were also arranged for those eminent Americans who were guests of the Society, such as Prof. Emerson, Prof. J. Schoell, and W. Caldwell, in whose honour a reception was given in 1925. An official dinner was given in honour of Mr. F. W. Simonds, publicist and friend of Poland, a re-

ception was arranged for Prof. Kemmerer's mission, as well as for Dr. Suzzallo of the Carnegie Endowment of Peace. Thanks to these methods, the Society is able with gratification to assert that it possesses close and cordial relations with all the more eminent Americans living in Warsaw, who leave Poland with sincere regret at parting from their friends of the Society, as, for example, was expressed by Col. Mc. Kenney, for several years military attache et the American Legation in Warsaw, in a speech at the farewell dinner given in his honour by the Society. The Society was amongst the first to offer its congratulations and a wedding present to Mrs. Suzette de Marigny Dewey, daughter of Mr. Charles Dewey, American financial adviser to the Polish Government and Vice-President of the Polish-American Chamber of Commerce and Industry. It prepared a valedictory address for Mr. J. Webb Benton, American Charge d'affaires in Poland, on his departure, and for Mme Ruby T. Geupel, who was for many years in close personal contact with the Society, and expressed its condolences to the American Minister, the Hon. J. B. Stetson Jr., on the occasion of the death of his mother. A farewell dinner was given to Mr. Walter A. Leonard, for many years Consul-General of the United States in Warsaw, who had gained the friendship and esteem of the Polish community for the way in which he handled his difficult and responsible task.

In its aim of dealing with all matters concerning Polish American relations, the Society paid special attention to the regulation of literary relations; in this domain, much was left to be desired, as no copyright convention existed between the

two countries. This convention was signed in 1928, and contributed greatly to the improvement of conditions in these matters. The previous conditions were especially unfair to Polish authors, whose works were printed in Polish-American papers without the payment of any honorarium whatsoever to the authors concerned. The Society gave much advice and many suggestions in the matter of copyright, and sent appropriate questionnaires, and other printed matter to those interested.

It should here be mentioned that the Society possesses a special section, containing catalogues of American publishing houses, which allows it to give valuable information to persons desirous of acquiring scientific and other books from the United States.

A quite considerable number of Polish books have already been translated from Polish into English, and enjoy a wide popularity in America. Of these translations, we would here mention the following: Krasinski's "Iridion" and "The Undivine Comedy", Weysenhoff's, "The Sable and the Girl", Reymont's, "The Promised Land", Zeromski's, „Ashes", etc. The literary studies of Prof. Roman Dyboski have rendered great service to the Polish cause, as well as the works of the School of Polonistic Studies of Los Angeles University, under Prof. Shoell. Quite recently the Warsaw publishing house of M. Arct & Co. have issued in English a fairy-tale book by M. Konopnicka, entitled "The Brownie Scouts", which has sold very well, and which constitutes the beginning of a series of Polish masterpieces to be printed in English. The House of Arct has also published a series of Polish translations of popular American authors.

In its desire more closely to acquaint the cultured American public with Polish art, the Society initiated and organised an exhibition of Polish black-and-white work at the Print Club in Philadelphia, which was held in October 1929, and which achieved a great artistic and financial success. According to local critics, Polish art has attained a very high level, possessing a specific charm and being in no way inferior to the best work in this domain of any other country. The American public materially endorsed the views of these critics, buying practically all the exhibits. The Society for the Popularisation of Polish Art Abroad, to which the technical side of the exhibition was entrusted, realised a considerable sum of money from the sale of the exhibits.

In speaking of the cultural rapprochement between Poland and the United States it will not be out of place to mention the summer art courses arranged in 1929 for Americans at Zakopane. These courses, which enjoyed the support of the Society were attended by about twenty persons, chiefly from the staffs of Academies of Applied Art in America, who, under the guidance of the Polish artist, Mme. Werten, studied Polish folklore in its natural surroundings, also visiting Cracow and the Polish National Exhibition at Poznan. These courses were so successful, and evoked so great an enthusiasm for Polish art amongst those attending them, that the management of the courses has decided to repeat them in 1930.

The Society pays special attention to the appropriate representation of Poland at all congresses in America the subject of which is of interest to Poland. The Society gave its support to

all efforts made to secure this end, and, as a result, Polish delegates were present at a large number of congresses, both scientific and others, which took place in America. It should be mentioned that delegates of the Ministry of Education took part in the following scientific congresses in America, in 1926, the International Botanical Congress, the International Congress of Pure and Applied Chemistry at Washington, the VI. International Philosophic Congress at Cambridge; in 1927, the International Congress of Soil Science; in 1928, the International Congress of Entomologists at Ithaca; and in 1929, the XIII. International Philosophic Congress at Boston, and the International Congress of Psychologists at New Haven.

The Society acts, in so far as concerns internal organisation, in the closest possible co-operation with the Polish-American Chamber of Commerce and Industry, benefiting from the services of the office personnel of the latter and using the same premisses. In consequence, both institutions are enabled to deal with the entire range of Polish-American relations, since the Chamber deals with economic, financial, and commercial affairs, and the Society with cultural and artistic.

The Society is governed by a Board of Directors, elected every three years, one-third of the members of which are changed every year. The Board elects the officers of the Society, and an Executive Committee. The Presidents of the Polish-American Society during the period 1919—

1929 were: Leopold Baron Kronenberg (1919—1920), Anthony Wieniawski (1921—1923) and Casimir Prince Lubomirski (1924—1929). Ignatius Paderewski is an honorary President of the Society, whilst Messrs. Hugh Gibson, Herbert Hoover, Rupert Hughes, and Albert Trąpczyński are honorary members.

The first Board of Directors of the Society consisted of the following persons: President—Anthony Wieniawski; Vice-Presidents: Leopold Kotnowski and Frank Morse; members of the board: Simon Aszkenazy, Hipolit Gliwic, George Howard, Bronislas Krasucki, Alexander Leszczyński, Casimir Prince Lubomirski, Dr. L. van Norman, Admiral Porębski, Roman Poznański, Matthew Rogowski, George Sosnowski, Stephen Szumanski.

The Board during 1929 consisted of the following: President Casimir Prince Lubomirski; Vice-Presidents: Leopold Kotnowski, Stanislas Arct and Mme. Helen Bisping; members of the Board: Adam Count Zamoyski, Alexander Leszczyński, Stanislas Lubieński, Helen Baroness Lesser, Mme. Mary Brun, Casimir Porębski, Constantine Hejmowski, Anthony Wieniawski, Edith J. S. Sztolcman, Ruby T. Geupel, Richard Ordyński, Mieczyslas Szymański, Joseph Wagner, John Zagleniczny, Stanislas Pawlikowski, Anthony Roman, Thaddeus Jentys, Henry Sztolcman. The Auditing Committee during 1929 was composed of Messrs. Theodosius Nosowicz, Stanislas Ostrowski, Adolph Suligowski, Edmund Trepka and Cels Fabiani.

In concluding this brief report of the activities of the Society during the years 1919—1929,

in connection with Polish American relations in general, we would desire to emphasise the fact that these years were distinguished by very many manifestations of the genuine amity joining the Polish and American nations. These manifestations, and their comprehension in the United States testify to the fact that the ten years of activity of the Polish-American Society have yielded the desired result, in the form of the fraternal sentiment felt by both nations, and of a mutual respect for the achievements in the realm of civilisation and culture of the two countries, animated by the same ideals of progress and of democracy.

193167

